

Constant Nieuwenhuys

Kleurvlakken

1953

olieverf op doek, 100 x 90 cm,

Constant Nieuwenhuys, Amsterdam 1920 - Opleiding o.a. aan de Academie te Amsterdam. Richtte in 1948 met Dotremont, Noiret en Jorn de internationale Cobra-beweging op. Verbleef van 1950-1952 in Parijs, van 1952-'53 te Londen. Sinds 1953 werkzaam in Amsterdam. Werkt sinds die datum voornamelijk aan plannen en maquettes voor een Nieuw Babylon, een nomadestad voor de spelende mens van de toekomst, maar maakt daarnaast toch ook regelmatig vrije tekeningen, grafiek en schilderijen.

Litteratuur

Catalogus tentoonstelling, *Constant*, Haags gemeentemuseum, 1965;
H. van Haaren, *Constant*, Amsterdam, 1967;
Constant, *Opstand van de Homo Ludens*, Bussum 1969.

Co Westerik, Den Haag 1924 - Opleiding aan de Haagse Academie 1942-1947, vooral les van H. Meyer, R. Draijer en W. Rozendaal. Van 1958-1971 leraar aan de Academie te Den Haag. Als schilder, graficus en tekenaar werkzaam te Den Haag en Rotterdam.

Litteratuur

Catalogus tentoonstelling, *Co Westerik*, Haags gemeentemuseum, 1964;
Catalogus tentoonstelling, *Co Westerik*, Stedelijk museum Amsterdam, 1971;
J.L. Locher en H.R. Hoetink, *Co Westerik, tekeningen, aquarellen, grafiek*, uitgave van Drukkerij van Dooren, Vlaardingen, 1971.

Een groot zwart vlak domineert dit schilderij. Aan de onderkant wordt het afgebakend door een smalle, blauwe strook, aan de bovenkant door een oranje vlak. Tenslotte is er het kleine witte vlak, dat zich als een wig in het zwarte veld boort. Dit wit kunnen we zien als een gat in het zwart. De blauwe strook lijkt naar voren te komen ten opzichte van het zwarte veld, terwijl het zwart op zijn beurt lijkt te wijken voor het oranje. Zo roept ieder kleurvlak ten opzichte van de andere een bepaalde ruimtelijke ervaring op. Een tweede even boeiende suggestie, die ontstaat door deze aaneenvoeging van kleurvlakken, is dat ieder vlak op zich zelf een deel lijkt van een eigen onbestemde ruimte. Het witte vlak kunnen we zien als een opening verwijzend naar een onbepaalde ruimte achter het zwarte veld. Evenzo kunnen we ons voorstellen, dat de blauwe strook onderaan slechts een stuk is van een ruimte, die niet ophoudt bij de rand van het doek, of dat het oranje een hoek is van een geheel, dat door de rand van het schilderij is afgesneden maar zich daarbuiten voortzet.

Het gaat hier niet om vlakken, die naast elkaar geplaatst zijn, zoals een stratenmaker zijn stenen aaneenvoegt. Door de kleur en grootte van ieder vlak in verhouding tot de overige vlakken ontstaat een suggestie van ruimte.

Dit schilderij heeft te maken met een 'Ruimte-kleur experiment' dat Constant in 1952 met de architect Aldo van Eyck in het Stedelijk museum te Amsterdam exposeerde. Daarin ging het erom het ruimte-scheppend vermogen van de kleur aan te tonen. Het was een reactie op de in de ogen van deze twee kunstenaars zinloze ondergeschikte toepassing van kleur in de gangbare moderne architectuur - als decoratieve toevoeging -, waarbij aan de belangrijke mogelijkheden van kleur als een middel om een ruimtelijke ervaring mee op te roepen voorbij wordt gegaan.

Constant schilderde zijn 'Kleurvlakken' in 1953. Enige jaren tevoren, in 1947, ontstond van dezelfde kunstenaar het schilderij 'Schaduw' (zie p. 86): een vreemd fantasiedier vol uitsteeksels, dat als een grillige zwarte vlek over een wit vlak uitgespat lijkt. De forse penseelstreken, de halen en verflodders - als had een kind penseel en verf gehanteerd - vormen een scherp contrast met de gladde, als met een verfspuit gekleurde abstracte velden van het werk uit 1953.

Even verrassend als het verschil is tussen deze twee werken van een zelfde kunstenaar, is ook het onderscheid met een schilderij van een leeftijdgenoot van Constant: de 'Twee mensen' (zie p. 86) in 1959 geschilderd door Co Westerik. Het onderwerp is simpel, bijna banaal: het is ontleend aan onze eigen direct waarneembare wereld van alledag. Het is duidelijk herkenbaar en gedetailleerd weergegeven. Maar wel met intrigerende overdrijvingen en veranderingen, die de waargenomen werkelijkheid een vol-

strekt eigen essentie en lading geven. De manier van schilderen roept ditmaal geen associaties op met het schilderen van een kind ('Schaduw') noch met het gebruiken van een verfspuit ('Kleurvlakken').

De drie hier afgebeelde schilderijen laten een grote verscheidenheid zien. Een verscheidenheid, die kenmerkend is voor de veelheid van mogelijkheden, die in de kunst na de oorlog na elkaar en naast elkaar voorkomen, in het werk van één en dezelfde kunstenaar én van kunstenaars onderling.

Constant is zich deze veelzijdigheid en schijnbare tegenstrijdigheid zeer wel bewust. Naar aanleiding van zijn eigen werk preciseert hij dit aldus: 'Primair is het experiment... tegenover de logische ontwikkeling wordt het avontuur gesteld.' (uit: 'Opstand van de Homo Ludens' van Constant, Bussum, 1969, p. 143).